

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta * 7:50
za četrt leta * 3:80
za 1 mesec * 1:30
Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuj, hiša zdravnika dr. Štuheca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 5

Ptuj, 4. maja 1919

I. letnik

Glas vpijočih!

Pariška mirovna konferenca kuje — mir, a narodov se od dne do dne loteva večji — nemir in zlovolja. Da stre glavo srednjeevropskemu militarizmu, se je vzdignil svet. Pravijo, da zraste nov militarizem, nič manj krivičen in okruten, pravimo mi, ki smo iskali pravice v Parizu, a je ne najdemo. Trkali smo prosečih rok, da nam dajo, kar nam gre po vsej božji in človeški pravici. A vrata do pravice so bila zaprta. Za svoje smo prosili in ni bilo prav. Molčati bi bili morali in čakati, da pade morda drobtina našega hleba z mize onih, ki ga režejo; ne nam, našim krvnikom režejo naš kruh.

Umevno je, da mora na ta način ostati v nas strupena ost nezadovoljstva. Če bo mir sklenjen z diktatom, oprtim ob top in bajonet, kakor je videti danes, bo vseboval kal nove vojske, ki bo morda še groznejša od končane. Dokler se ne znivelirajo nasprotstva s samoodločbo narodov, toliko časa ni pričakovati trajnega miru.

Neodkritost in krivična pristranost, ki vlada v pariški mirovni kovačnici, je rodila prve sadove.

Paris ni hotel slišati glasu vpijočih in trpečih. Zato je naš narod na Koroškem segel po samopomoči. Trpel je, dokler je mogel. Kruto preganjanje je trpel, rop in požig je prenašal od boljševiskoblazne nemške vojaške sodrge. Ponovno so Korošci apelirali na vlado, naj jim pomaga iz grozopolnega stanja. Vlada ni smela, da ne krši sklenjenega premirja. Prosili so pomoči v Parizu. A zaman. In ko je narod videl, da

mu je zatonil tudi poslednji up na Pariz, je zgrabil za orožje in se je začel otresati krvniških tlačilcev.

Ljubljanski dopisni urad poroča z 29. aprilom, da so se koroški Slovenci združili v vstajo in da so zlasti v Rožni dolini in med Velikovcem in Celovcem razorožili nemške tolpe in proklamirali spojitve teh krajev s kraljevino SHS. Prosili so pomoči pri naši ob demarkacijski črti stoječi vojski in našli so odziv. Naša vojska je zasedla več slovenskih krajev onstran demarkacijske črte. Odpora ni našla nikjer.

Tako se je sprožila lavina; ljudska volja jo je sprožila. Kar je naše, mora postati in ostati naše, slej ali prej. Ni je konference, ki bi, bilo s pogodbami, bilo z grozljivo bajonetov mogla trajno preprečiti težnjo, slonečo na tisočletnemu pravu.

Vstaja na Koroškem je predhodnica druge vstaje, ki bo završala danes ali jutri v slovenskih krajih, od Italije zasedenih. To je neizbežna nujnost. Kri bo tekla, vojni požar bo mogoče na novo objel Evropo radi krivic, ki jih danes trpijo mi.

A tedaj naj pride naša kri nad one, ki zapirajo danes ušesa našim opravičenim zahtevam.

Položitev kosti Zrinskega in Frankopana v domačo zemljo.

(Posebno poročilo „Jugoslaviji“.)

Zagreb, 30. aprila. Hrvatski narod je dane na sijajen in dostojen način poplačal svoj dolg narodnim mučenikom in prvima borilcema za osvoboditev izpod tujega jarma Petru Zrinskemu in Franu Krstu Frankopanu. Zagreb si je nadel praznično obleko. Vse

hiše so okrašene z v žalno ovitimi narodnimi trobojnicami, a na mnogih krajih se vidijo slike narodnih junakov ter grbi Zrinjsko-Frankopanov. Vse delo počiva. Trgovine in delavnice so zaprte. Tudi delo v uradih počiva.

Že v zgodnjih urah so se začele zbirati velike množice ljudstva na Zrinjevcu in po ulicah v bližini jugoslovanske akademije. Redarstvo je skrbelo skupaj s sokolskimi reditelji za red in mir ter napravilo okoli akademije kordon.

Z ljubljanskim posebnim vlakom je prišlo 500 Slovencev, da se udeleže korporativno pogrebnih slavnosti in tako poklonijo manom neustrašenih borilcev tudi za slovensko svobodo. Od vseh strani so prihajala društva z zastavami. Sokolska društva so bila zastopana polnoštevilno. Na čelu zastopnikov jugoslovanske armade je bil vojvoda Mišič, ki je obenem zastopal regenta Aleksandra. Osrednjo vlado so zastopali ministri dr. Alaupović, dr. Kramer, Marinković in dr. Poljak, Zagreb, Beograd in Ljubljana so bili zastopani po svojih županih, čehoslovaško republiko je zastopal preds. narodne skupščine Tomašek, prisoten je bil zastopnik poljske republike, dočim je bila francoska armada zastopana po posebni deputaciji. Zastopane so bile tudi misije vseh tu se nahajajočih misij prijateljskih držav, Angleške, Ameriške, Poljske in Čehoslovaške. Hrvatsko vlado je zastopal ban dr. Paleček, slov. deželno vlado pa poverjenik dr. Vrstovšek.

Ko so akademiki prinesli krsto iz Akademije, je opravil cerkvene obrede zagrebški nadškof dr. Bauer ob asistenci križevaškega grško katoliškega nadškofa Nyradija ter

Narodna mučenika Zrinski in Frankopan.

Predavanje prof. dr. Komljanca ob priliki svečanostne proslave narodnih mučenikov 30. aprila 1919 v Ptuj.

Danes predpoldnem so se ob velikih svečanostih položile v Zagrebu k večnemu miru kosti naših narodnih mučenikov Petra Zrinskega in Frana Krsta Frankopana. Udeležili so se te slavnosti najvišji cerkveni in posvetni krogi, prisostvovala je naša vlada SHS, prisostvovalo je naše razumništvo, pa tudi meščanstvo in prosto ljudstvo; z eno besedo: udeležil se je slavnosti ves narod. Že ko se je v nedeljo pripeljal vlak z ostanki naših mučenikov v Maribor, prvo večjo postajo naše nove kraljevine, so ga sprejeli s vsemi častmi, vojaškimi in cerkvenimi, ob navzočnosti tisočglave množice. In to se je ponavljalo drugi dan povsod na poti do Zagreba.

Naša naučna uprava je odredila, da se danes posebe spomnimo tega znamenitega dogodka.

Ko so pred ne čisto 50 leti 1871 imeli proslaviti 200-letnico obglavljenja naših mučenikov, si prireditelji niti v snu niso mislili, da pridejo današnji časi. Osrednji pripravljalni odbor v Zagrebu je bil že vesel, da se vlada ni upala prepovedati vsake slavnosti.

Ali drugače se izprašujejo v skrbeh javno v listu „Hrvatska“: O duši budućnosti, da li će sjemena, ovoga dana niknuti za stotinu godina stablo, pod kojim će sav naš narod, s vladari i poglavarstvi svojimi na čelu, kakovom ogromnom, danas jedva još za pomisliti narodnom svečanošću proslaviti taj dan? Ili će zlokobna ruka ili huda kob uništiti i ovo semance? Opravičeno so bili v skrbeh. Slavnost bi bila imela obstati v službi božji in potem naj bi kdo razložil pomen tega dne. Toda ko so hoteli imeti v Zagrebu službo božjo v stolni cerkvi, v isti cerkvi, kamor danes svečano polagajo ostanke, so se kanoniki uprli temu svetogrdju. Zagrebški nadškof je prepovedal, da bi kak duhovnik govoril o mučenikih. Zakaj to? Bali so se, da bi se zamerili na Dunaju cesarju, kjer so imeli oba mučenika za upornika proti cesarju in bili bi najrajši videli, da bi se o Zrinskem in Frankopanu sploh ne govorilo nič. In res so za nekaj časa zatrli proslavljenje Zrinskega in Frankopana.

Ali udušiti tega gibanja niso mogli. Naj so zapirali cerkve, prepovedovali duhovnikom služiti maše v ta spomin, preganjali častilce s policijo, bilo je vse zastonj. Vedno več pristašev je pridobivalo to slavlje, pisali so vsako leto o tej zaroti, zlagali so pesmi in članke v njen spomin.

Časi so se izpreminjali in leta 1906 so v hrvatskem saboru zahtevali nekateri po-

slanci ne samo, da se smrtni ostanki Zrinskega in Frankopana preneso v domovino, nego da se predloži tudi zakon, po katerem naj se narodnim mučenikom večne čase daje čast in zahvalnost hrvatskega naroda; 30. april vsakega leta naj se proglasi praznikom za vse šole na Hrvatskem in v Slavoniji. Tudi naj se ob tej priliki razloži mladini pomen tega dne.

Ves hrvatski sabor se je strinjal s tem predlogom in če tudi niso Hrvati takrat vsega dosegli, dosegli so vendar to, da sta se prihodnje leto 1907 prvokrat udeležila proslave usmrčenja Zrinskega in Frankopana dva velika župana v imenu vlade.

Kdo sta torej moža, katerih spomin je bil toliko časa zatrt, ki pa sta današnji dan dosegla slavo vsega svojega naroda?

Bila sta iz dveh najznamenitejših hrvatskih rodbin, ki sta več kot 600 let sodelovali v političnem in kulturnem življenju hrvatskega naroda in neredkokrat dajali pravec vsemu javnemu življenju.

Komu izmed vas ni znan slavni Nikolaj Zrinski, ki je leta 1566 branil Siget Turka in s svojo junaško, požrtvovalno smrtjo proslavil ime Zrinskih daleč po svetu, sam pa zaslužil ime hrvatskega Leonide? Nikolaj Zrinski Sigetski je dvignil svojo rodbino do vrhunca slave in moči. Živel je v dobi, ko je bila turška sila na višku. Radi svojega junaštva je postal ban na Hrvatskem, v Sla-

škofov dr. Langa in dr. Premuše in druge zagrebske duhovščine.

Po cerkvenem pravilu je prvi pregovoril v imenu osrednje vlade minister Marinković, za njim so govorili ban dr. Paleček, predsednik čehoslovaške narodne skupščine Tomašek in poslanec Ivan Peršič. Zagrebska pevska društva so zapela Zrinsko Frankopanco, nakar se je razvil veličasten sprevod, kakršnega Zagreb morebiti še ni videl. Po ulicah in trgih, kjer se je sprevod pomikal, so tvorile špalir nepregledne množice, na tisoče in tisoče prebivalstva iz Zagreba in okolice. Jelčićev trg in trg pred katedralo sta bila nabito polna. Ceni se, da je gledalo sprevod nad 100.000 ljudi. Ulice po katerih se je sprevod pomikal, pa tudi večina drugih, so bile v zastavah. Okna so bila okrašena s cveticami, malimi zastavicami, zrinsko-frankopanskimi grbi, preprogami in drugimi okraski. Sprevod je otvorila sokolska godba, ki ji je sledil oddelek vojaške konjenice, nato sta korakala dva pehotna polka z godbama, mornarji z venci in novimi državnimi zastavami, deputacija Turopoljskih plemičev v slikovitih zgodovinskih narodnih nošah, nato slovenski, hrvatski ter Srbski Sokoli in slovenski Orli, kar pomešani med seboj. Sokolice, skavti, deputacije raznih društev, med njimi deputacije pevskih društev „Slavca“ in „Ljubljanskega Zvona“ z zastavami, izredno veliko število visokošolcev in visokošolk. Najimpozantnejši del sprevoda je tvorila ogromna množica beguncev iz okupirane ozemlja z zastavami. Bili so razdeljeni v skupine po svojih domačih krajih in nosili napise krajev, ki so njihova domovina. Tako so manifestirali za popolno ujedinjenje naše domovine. Za begunci so sledila razna društva. Nato so nosili Sokoli in častniki vence, ki jih je bilo brez števila. Kot prvega so nosili krasen venec, ki ga je poklonil prestolonaslednik Aleksander.

Vence so spremljale dekleta iz vseh jugoslovanskih pokrajin v narodnih nošah. Za venci so šli vsi v Zagrebu nahajajoči poslanci nekdanjega hrvatskega sabora, kakor tudi poslanci narodnega predstavništva v Belgradu. Sledila je duhovščina, za njo pa so nesli akademiki krsto z ostanki obeh mučenikov. Častno stražo ob krsti so tvorili Sokoli, častniki, mornarji in akademiki. Pred nadškofijsko cerkvijo so govorili znani pisatelj prof. Andrič, prof. dr. Fran Ilešič, v imenu beguncev dr. Werk in v imenu vojaštva general Plivelič. Nato so pevska društva zapela himne „Lepo našo domovino“, „Bože pravde“ in „Naprej“, nakar so odnesli krsto v cerkev. Po kratkem ponovnem cer-

voniji in v Dalmaciji. Bilo mu je braniti mejo od Senja do Siska, od Siska do Virovitice blizu Drave, da celo onkraj Drave na Ogrskem. In če tudi ni mogel obraniti vsega ozemlja, je vendar preprečil, da ni Hrvatska postala turška pokrajina. Za te zasluge mu je tedanji kralj Ferdinand podelil ravno in plodno Medjimurje z mestom Čakovcem (leta 1546). Kadar pride kdo izmed vas v Čakovec, si še sedaj lahko ogleda njegov grad in spomenik pred gradom.

Tege Nikole Zrinskega pravnik je bil Peter Zrinski, čigar mučeniške smrti se danes spominjamo.

Obe rodbini zavzemata odlično mesto tudi v kulturni zgodovini hrvatskega naroda. Njihovi gradovi v hrvatskem Primorju še danes živo pričajo o umetniški ljubezni svojih gospodarjev. Bili so zaščitniki raznih škofij, ustanavljali so samostane in jih podpirali. Tudi marsikomur izmed vas je znana vsaj po imenu sloveča božja pot na Trsatu poleg Reke, ki jo je ustanovil pobožni knez Martin Frankopan leta 1453. Drugi Frankopan (knez Nikolaj IX., umrl 1647) je ustanovil na svojem posestvu Bosiljevu hrvatsko šolo „za izobraževanje tamošnjih siromašnih ljudi“, pa tudi volil sredstva za zavod siromašnih učencev, pred vsem našega hrvatskega ali ilirskega naroda, iz katerega je postal plemiški konvikt v Zagrebu.

Knez Jurij III Zrinski je okoli leta 1574

kvenem obredu so položili krsto v nalašč pripravljeno grobnico. Pred cerkvijo je oddalo vojaštvo častne salve, v okolici mesta pa so oddali topovi običajnih 21 strelav.

Vprašanje posl. Adolfa Ribnikarja in tovarišev

na g. ministerskega predsednika radi trpinčenja jugoslovanskih vojnih vjetnikov v Italiji ter njih vrnitve v domovino.

Italija je zajela na soški fronti in v Tirolih nad 650.000 bivših avstro-ogrskih vjetnikov, med njimi preko 80 000 Jugoslovancev. V poslednjem broju je zapopadenih okoli 400 oficirjev.

Iz avtentičnih poročil, ki prihajajo iz Italije, se da sklepati, da se v tej državi vojnim vjetnikom ni nikdar dobro godilo, vsekakor pa mnogo slabše kot laškim vojnim vjetnikom v bivši Avstro-Ogrski. Vojni vjetnik, ki je sam doživel laške vojne vjetništvo slika isto na kratko tako-le: „Trpeli smo zelo. Hrano smo imeli slabo, največkrat smo ostajali brez jedi. Ponoči smo uhajali iz taborišča in hodili krast. Pobirali smo ohrovt, repo in drugo zelenjavo ter jo surovo vživali. Za vsako malenkost smo bili tepeni. Po večini so vsi vjetniki udani usodi in si drugega ne žele nego smrt, od katere edine pričakujejo rešitve.“

Dokler je Italija potrebovala naklonjenosti Jugoslovancev, zlasti po predoru italijanske armade pri Kobaridu, je postopala napram jugoslovanskim vojnim vjetnikom vendarle še nekoliko človeško in obzirno, odkar pa je razpadla Avstro-Ogrska, je postal položaj vjetnikov v Italiji naravnost obupen in neznošen.

Dočim pošilja Italija druge vjetnike zlasti Poljake in Čeha polagoma domov, drži Jugoslovane v vjetništvu z največjo strogostjo. Izdano je bilo celo posebno povelje, v katerem se ukazuje, da se sme uporabljati Jugoslovane le za najtežja dela. Zato je največ naših vjetnikov zbranih v taboriščih beneškega odseka, kjer so določeni oddelki za popravo cest, mostov in za druga suženjska dela najnižje vrste. Sploh vse odregbe italijanskih vojaških oblasti vzbujajo opravičen sum, da se hoče naš narod v italijanskih taboriščih sistematično zatreti in uničiti.

Taborišča, v katerih so obsojeni naši vjetniki stanovati, so docela nesposobna za prebivališča ljudi. Taborišče Morserane pri Grazzano n. pr. je v celoti eno samo veliko jezero blata. Zarobljeniki morajo ležati na

osnovi v medjimurskem Nedelišču prvo hrvatsko tiskarno.

Med člani obeh rodbin je bilo tudi mnogo takih, ki so se sami proslavili kot umetniki. Zlasti Fraokopani so ljubili nad vse hrvatski jezik in njegovo posvečeno pismo — glagolico. O tem pričajo številni napisi, o tem priča Vinodolski zakon iz leta 1298, najstarejši pravni spomenik, pisan v hrvatskem jeziku in z glagolico.

Če je kdo zaslužil, da jih ne pozabi pesem in knjiga, so bili to Zrinski in Fran Frankopan ter Frankopanova sestra Katarina, žena Petra Zrinskega. Dvor Petra Zrinskega v Čakovcu je bil odprt hrvatski knjigi in prosveti. Peter sam je bil pesniško navdahnjen človek. Prevel je dvakrat iz Madžarščine na hrvatski j-zik ep sojega starejšega brata Nikole, v katerem opeva svojega pradedu, hrvatskega Leonida, Sigetskega Nikolaja Zrinskega. Delo je izšlo leta 1660 v Benetkah z naslovom: Adrianskoga mora Sirena—na 338 straneh. Bilo je to delo bolj parafraza, nego goli prevod. Peter se ponaša tu s svojim patrijotizmom, čegar v originalu ni. Petrovo delo je namenjeno hrvatskemu narodu; zato je tudi zloženo v hrvatsku duhu. Za vzgled bodi eden njegovih epigramov:

Najgušče žestoke jele vjetri viju,
Višnji turni gornje več mahe poimlju.
I gore visoke največe strele biju,

mokri zemlji in v blatu pod šotori. Nesnanega v tem taborišče je tembolj grozna, ker ne dobe vjetniki najnujnejšega perila in so zato tudi vsi uživi. Tudi ob rekah Adizi, Padovi in Pijavi spijo vjetniki v blatu in v vodi. 24. decembra 1918 je tu narasla voda tako visoko, da so morali vsi taboriščniki pred njo zbežati, pustivši tam še ono malo imovino, ki so jo imeli pozamezniki.

Prehrana vjetnikov je po količini jako nezadostna. Po kakovosti vjetniške prehrane niti vprašati ne smemo. Naj zadostuje konstatacija, da so vjetniki v Italiji podobni sencam sestradanih ljudi, slabiči obupanih obrazov, sključenih teles. Smrtna kosa jih kosi brez vsakega usmiljenja. Stradajoči vjetniki so primorani iskati odpadke živil po smetiščih, vživajo v skrajni sili tudi mrhovino. Vsled te prehrane je več vojakov zbolelo in umrlo. Velikanska grobišča potrjujejo kako žalostni usodi so bili pri pozameznih taboriših izročeni vojni vjetniki.

Žalostna usoda vjetnikov pa s tem še ni končana. Za vsak mal pogrešek jih čaka najhujša kazen.

Znan nam je slučaj, da so ubežnika vjeli karabinerji. Tolkli so ga s kopiti pušk tako, da so mu zdrobili kosti v komolcu. Ranjenega so zaprli nato v vlažno podzemeljsko klet v Mosicani, kjer je ležal skozi 10 dni brez odeje na goli, mokri zemlji. Za hrano je dobival na dan četrto hleba kruha, ako je naletel na človeškega strežaja, je dosegel tudi še kozarec vode.

Nič nenavadnega ni, da ubijejo straže ubeglice iz taborišč.

Kar se tiče preganjanja in trpinčenja vjetniških beguncev se, naštevajo naravnost neverjetna grozodejstva. Omenjamo le junaštvo, s katerim se je hvalil neki primo-tenente iz Vidma, ki je sam pripovedoval naslednje: Ob Pijavi se je nekega dne skrilo v kaverno 60 vjetnikov, ki so hoteli ponoči ubežati. Močna patrolja pod mojim poveljstvom jih je tamkaj našla. Ko so videli ubežniki, da so preslabi, so se udali ter kleče prosili naj se jih usmilimo in naj jim ne napravimo nič žalega. S satanskim nasmehom je končal gospod primo-tenente: „Jaz pa sem dal politično celo kavarno z bencinom in pustil zažgati. Daleč naokoli se je čulo rjojenje in vpitje teh gorečih ljudi.“ Tako svedok, kateremu je primo-tenente to pripovedoval.

Tudi častniki so nastanjeni v čisto nezadostnih nedostojnih in nehigijenskih zaporih. Znano nam je taborišče, v katerem je prostora v večjem za 80 oficirjev. Nastanjeno jih je bilo v njem 175 do 204.

U doline nizoke treski ne dospiju. Isto, kar pravi naš Prešeren:

Naj misli, kogar bi puščice te zadele,
Da na visoki vrh lete iz neba strele,
ali: Feriunt sumnos fulmina montes.

Kakor da bi bil mož že slutil svojo usodo, saj na njem se je izpolnil popolnoma ta epigram.

Njegov vsak Fran Krsto Frankopan je bil lirski pesnik. Njegova lirika je polna mehkih in nežnih, a tudi krepkih domorodnih zvokov. V rokopisu nam je zapustil zbirko svojih pesmi pod naslovom: Gartlic (vrtec) za čas kratiti. Njegova pesem „Na vojsku, na vojsku, vitezi valjani“ se prepeva še sedaj med Hrvati.

Za svojim bratom Franjem ni zaostajala niti njegova sestra Katarina, omožena s Petrom Zrinskim. Tudi ona je bila hrvatska pisateljica in pesnica. Žal ji je bilo, da se izmed vseh jezikov „najmanje hrvacoga ovo doba štampanih knjig nahodi“ (kakor sama pravi); zato je napisala za hrvatske žene hrvatski molitvenik „Putni tovaruš“, tiskan prvič leta 1651 v Benetkah na 441 straneh. Vzpodbujala pa je na književno delovanje tudi druge in rada je podpirala književnike, ki so hoteli izdati kako hrvatsko knjigo.

Da pa razumemo tragični konec naših mučenikov, se nam je ozreti po takratnem političnem položaju in njunem življenju.

Silno stroge odredbe veljajo za odstranitev iz taborišča. Oficir, ki je 2½ leti italijanski vjetnik, je smel na izprehod izven tabora le 7krat, med tem le 2krat brez varstva nasajenih bajonetov. Izprehajališča v taborišču so tako mala, da ne morejo služiti v posebno razvedrilo sicer na zidovje obsojenih človeških bitij. Čudno za to ni, da naši oficirji vsled pomankljivih stanovanj, vsled stalnih, če tudi velikokrat malenkostnih sekatur, zlasti ker so tudi obsojeni na popomanjkanje duševne hrane, zdravstveno propadajo.

Pripominjamo, da presega postopanje italijanskih vojaških oblasti napram jugoslovanskim vjetnikom vse meje civilizacije in vzbuja celo v italijanskem civilnem prebivalstvu pomilovanje in usmiljenje.

Ker ne moremo mirno gledati, da bi nam 80.000 mož v najboljših letih še nadalje prenašalo težke verige robstva in suženjstva ter nepopisno trpinčenje od strani italijanskih vojaških oblasti, stavljamo na ministerskega predsednika kot namestnika ministra za zunanje zadeve naslednja vprašanja:

1. Ali je gospodu ministerskemu predsedniku znano, kako postopajo italijanske oblasti z jugoslovanskimi vjetniki?

2. Ako mu je znano, kaj je ukrenil, da se skrajša in olajša gorje našim državljanom, ki so ostali v italijanskem robstvu?

3. Ako mu ni znano, ali je pripravljen pojasniti položaj naših vjetnikov mirovni konferenci v Parizu, ter zahtevati, da se vjetniki jugoslovanske narodnosti nemudoma vrnejo v domovino?

4. Ali je pripravljen gospod ministerski predsednik predlagati mirovni konferenci sestavo internacionalne komisije, ki naj brez odloga obišče vsa taborišča v Italiji, kjer so nastanjeni jugoslovanski vojni vjetniki, ter poskrbeti, da se bo z jugoslovanskimi vjetniki v Italiji, dokler se jim ne omogoči povratek v domovino, ravnalo po človeški?

Gospodarstvo.

Nekaj o delitvi zemlje.

V tem vprašanju vlada precejšnja zmešnjava. Viničarji se razgovarjajo, kako si bodo razdelili gorice. Pri tem pa se ne omejujejo na posestva, ki merijo nad 500 oralov obdelene zemlje, ampak delijo vse vprek, tudi vinograde naših domačih posestnikov, katerih posestva se niti od daleč ne približujejo meri 500 oralov.

Neki posestnik se jim je ponudil: „Dobro, razdelite si, jaz pa bom kupoval vino od vas.“

Nato so mu odgovorili: „Mi vina ne bomo prodajali, ampak sami pili.“

Velik del srednjeveške evropske zgodovine polnijo borbe med vladarjem in visokim plemstvom. Z začetkom novega veka se je ta borba odločila v prilog vladarjem. Prej so bili složni velikaši močnejši od vladarja; od tedaj naprej pa se je krepila vladarjeva moč, dokler v 17. in 18. stoletju ni prevzela popolne oblasti in se dokopala do absolutizma. Nekdanje ponosne velikaške rodbine, ki so z drznim omalovaževanjem gledale na svoje „prirodne gospodarje“, so bile sedaj srečne, ako so smele s svojo razsipno navzočnostjo poveljevati dvorski sijaj.

Ta borba med dvorom in velikaši se je vodila posebno strastno na Ogrskem in Hrvatskem. Dokler so bili na prestolu domači kralji, je bila borba podobna borbam v zapadni Evropi. Ko pa so došli na vladarski prestol kralji iz avstrijske hiše, Habsburžani, je došla borba drug značaj: plemstvo, ki je takrat predstavljalo narod, se ni toliko borilo za osebno oblast in svoje privilegije, kakor za ustavo svojih kraljevin. Kakor se je v zapadni Evropi v prvih stoletjih novega veka v to borbo umešalo versko vprašanje, katolicizem in protestantizem, in dovedlo do ljutih dolgotrajnih vojska, tako se je tudi na Ogrskem vpletlo v to borbo versko vprašanje; razven

Posestnik: „Od česapa boste živeli?“
Viničarji: „Od tega, kar si bomo pri drugih zaslužili z delom.“

Posestnik: „Kam pa boste hodili na delo, če bodo vse gorice razdeljene med vas?“

S tem je bil sicer konec praznega modrovanja, dvomim pa, da so bili viničarji prepričani.

Stari ljudje pripovedujejo, da so Haložani nekdanj imeli več vinogradov v svoji lasti. Toda niso imeli sreče. Če je bilo dosti vina, ni imelo cene in večinoma so ga sami popili. Ko je trebalo kupiti živeža in obleke in je povrh še prišla slaba letina, so se morali zadolžiti. Tako je prišel vinograd za vinogradom v tuje roke. Ohranili so se le tisti domači posestniki, ki so poleg goric imeli nekaj polja, travnikov in hoste, da so si na svojem pridelali zrnje in si redili živino. Bili so torej v prvi vrsti navadni kmetje, ne pa samo vinogradniki.

Vinogradi so v celoti res dobičkanosni. Toda vinogradnik lahko živi le, če ima poleg goric še drugo zemljo. Če ima same gorice, pa mora zelo previdno gospodariti, glavni del svojega pridelka prodati, da si kupi raznih potrebsčin. Ako lahkomišeno svoje vino sam pije, bo v kratkem dogospodaril.

To se bo moralo upoštevati, če bo prišlo do razdelitve majhnega števila tistih posestev med nami, ki imajo več zemlje, kakor bo agrarni zakon dovoljeval. Morala se bodo ustvariti takšna posestva, ki bodo razun vinograda imela še drugo zemljo, da bodo lahko obstojala. Iz drugih vinogradov pa se naj napravijo vzorni vinogradi pod državnim nadzorstvom in pod vodstvom strokovnjakov, ki bodo vinogradnikom učitelji za vzorno obdelovanje in predvsem za umno kletarstvo, ki je pri nas še zelo zanemarjeno.

Glede nazorov o razdelitvi veleposestev prihajajo iz Medjimurja zanimive vesti. Tam ima grof Festetič ogromna posestva, okoli 30.000 oralov. Vse to obdelujejo njegovi uslužbenci, ki so za svoje delo plačani v glavnem z deputati, t. j. vsak dobi gotovo množino raznih pridelkov, s katerimi lahko prehrani sebe in svojo rodbino ter si redi živino. Ta posestva bi se morala razdeliti v prvi vrsti med grofove uslužbence, ki jih obdelujejo. Neki uslužbenec pa je rekel, da si ne želi lastne zemlje, ampak država naj prevzame nerazdeljeno posestvo, njih pa pusti v sedanjem razmerju. On trdi, da je 90% grofovih uslužbencev istega mnenja.

To je razumljivo. Delavci dobijo svoj deputat, če tudi je slaba letina, ne poznajo skrbi malega kmeta, ki se boji mraza, toče in drugih ujm. Tudi se trdi, da velika posestva delajo s stroji, da ne rabijo toliko ljudi in lahko več pridelkov prodajo. S tem pa se prehranijo mesta in delavci v tovarnah in rudokopih.

tega pa še drugo, novo, namreč narodnost. Zlasti na Hrvatskem je dobila borba med kraljem in plemstvom popolnoma značaj boja med Nemštvom in Hrvatsvom. Ta boj se je poostiril od sredine 17. stoletja, ko je bila Avstrija po krvavi 30 letni vojski prisiljena, da se odreče cesarskim sanjam v Nemčiji. Odslej naprej se je enako trudila, da se doma povzpne do absolutne moči. Dosti je bila dotlej že dosegla. Srečno končana protireformacija je strla nasprotovanje in moč avstrijskih, štajerskih, koroških in kranjskih stanov; bitka na Beli gori (8./11. 1620) je vzela Čehom njih svoboščine. Čehi so bili izročeni absolutistični dunajski vladi, nemščina je dobila iste pravice s češčino; kasneje pa je hotela to čisto izpodrinuti.

Od vseh habsburških dežel sta bili Ogrska in Hrvatska edini, v katerih vladar ni vladal neomejeno. In tako je prišlo do obupne borbe z namenom, da se pretvorita tudi Ogrska in Hrvatska v dedni pokrajini.

Vrhunec je dosegla ta borba pod Leopoldom I. (1657—1705), pod katerim se je odigrala Zrinsko-Frankopanska katastrofa.

Peter Zrinski se je rodil leta 1621 v Vrbovcu. Imel je brata Nikolaja, rojenega leta 1620 v Čakovcu. Njun oče je iskal slave na

Naloga strokovnjakov je, da temeljito preštudirajo to vprašanje.

Treba bo veliko dela, da se kmetijstvo povzdigne, da se organizira zadružništvo, v katerem se bodo kmetje medsebojno podpirali pri obdelovanju zemlje, da bodo čim več pridelovali in prodajali drugim stanovom. Le potem bo razdelitev zemlje koristna producentom in kosumentom.

Gotovo je, da to vprašanje ni tako enostavno in da je za dobro rešitev treba vsestranskega premisleka.

Težki žrebci spadajo tudi v Ptuj. Ko sem pred tednom dni moral gnati svojo kobilo v Ptuj, ker je bližji državni žrebec preveč zaposlen, sem bil v zadregi, katerega žrebca v Ptuj bi naj pripustil kot „surrogat.“ Za mojo težko kobilo pač ni nobenega. Kakšno bo to pleme? Zvedel sem, da se naš živinozdravnik in konjerejski odsek trudijo, a ni jim mogoče dobiti vsaj enega težkega za ptujsko postajo. Z druge strani se spet pravi, da jih stoji dovolj težkih sedem in osemletnih v Selu v žrebčarni. Mi ptujski konjerejski smo na dobrem glasu, ker imamo tudi lepo konjerejo in tako bomo menda vendar smeli zahtevati tudi prvovrstne žrebce in jih tudi zahtevamo. Takih kretatur pa lahko kje drugod več nastavijo, kakor jih imamo sedaj tu.

Izplačevanje sena in slame, katera je bila oddana pod staro državo potom rekvizicije in je stara država še ni plačala, se doslej ni moglo pričeti, ker niso možna predkazila denarja iz Nemške-Avstrije. Ob državnem prevratu so ostale iz poslovanja Poslovalnice za krmila v Eggenbergu pri Gradcu na Spodnjem Štajerskem po nekaterih krajih večje zaloge sena in slame, katere je nova SHS Poslovalnica za krmila v Celju (Zadružna Zveza) razprodala za vojaške in civilne potrebe naše nove države. Izkupiček teh zalog pa za popolno izplačilo starih rekvizicij sena in slame po celem Spodnjem Štajerskem ne zadostuje. Ne more se namreč tako postopati, da bi se izplačali producenti samo tam, kjer so ostale zaloge, drugod pa bi ostali kmetovalci brez plačila. Vsled tega se je graška Poslovalnica za krmila pogodbeno zavezala, da manjkajoči znesek doplača. Tozadevna pogodba je bila izgotovljena in podpisana že začetkom marca. Takrat je bil nenadoma prekinjen denarni promet z Nemško-Avstrijo, ki še do danes ni odprt. Poslovalnica za krmila v Celju (Zadružna Zveza) se je obrnila na Deželno vlado v Ljubljani (prehodno-gospodarski urad) s prošnjo, da se naj za izplačilo gori omenjenega zneska zavzame. To se bode sedaj zgodilo. Kakor hitro bo zadeva s tem izplačilom urejena, bodo dobili, kakor je bilo že naznanjeno po

bojiščih ali hodil na državne zборе v Zagrebu in Požunu. Ko sta bila mlada, so se odigravali pred njunimi očmi razni bojni dogodki in strahote. Čakovski grad sam je bil poln raznega orožja in turških zastav; oboroženi ljudje so prihajali v grad, noseč uplenjeno turško orožje in tirajoč bogato opremljene konje in vjete odlične Turke. V grajskih dvoranah pa sta lahko gledala slike svojih slavnih prednikov in njih junških del.

Za glavno in edino nalogo v življenju velikašev je veljalo takrat: boriti se za svojo domovino in jo braniti sovražnikov. Predno pa sta se mogla brata posvetiti tej nalogi, sta morala še končati humanistične in retorične nauke. Naučila sta se pri tem razen hrvatskega in madžarskega jezika, ki sta ga znala že doma, še latinski, nemški in italijanski. Komaj sta dokončala nauke, že se je začelo resno življenje. Leta 1637 sta se prvič udarila s sosednjimi kaniškimi Turki, da branita svoja medjimurska južno-ogrska posestva. „Sors bona, nihil aliud“ (treba imeti samo srečo), je govoril Nikolaj pri svojih podjetjih, a Peter: „Vincere aut mori“ (zmagati ali umreti.) To sta postali njuni gesli.

(Nadaljevanje sledi.)

15. maja se bode v Ptujju kurs za ženske papirnate klobuke otvoril. — Vpraša se v prodajalni W. Blanke.

listih, vsi kmetovalci iz Celja po pošti nakanan ves denar za seno in slamo, ki so jo oddali še pod staro državo. Ustmene ali pismene intervencije pri Zadružni Zvezi v Celju v tej zadevi so torej brezpomembne ter povzročajo le stroške in zamudo časa. Prosimo zlasti županstva, da svojim občanom v navedenem smislu celo zadevo pojasnjujejo.

Zadružna Zveza v Celju kot dosedanja SHS Poslovalnica za krmila v Celju.

Uradniški konzum v Ptujju se je nameraval ustanoviti iz takozvanega vojaškega konzuma „Last“. Sedaj pa se ne sliši ničesar več, ali bo ta konzum res obstajal ali je zamrl. Denarne zaloge je nekaj tu; to bi naj bil osnovni kapital; tako se je reklo svoječasno pri Narodnem svetu in izvolil se je celo pripravljalni odbor. Uradniške družine so na ustanovitvi konzuma zelo interesirane. Želijo, da se spravi čimprej konzumno vprašanje v pravi tir ter enkrat glasno označi, ali bo konzum obstajal ali ne, ker se sedaj govori, da se bo še ta konzum, ki je dosedaj bil pod imenom „Last“, nehal, ker nima blaga in se zanj malokdo briga. Novega konzumnega društva res ni ustanovljati, pač pa se naj na že dani podlagi ustvari konzumno društvo za uradnike vseh vrst in tudi druge uboge sloje. Dobro bi tedaj bilo, ako stvar res ne gre naprej, da se skliče posvetovanje vseh uradniških in drugih družin, da se določijo vsi potrebni pogoji. Uradnik ni samo za to tu, da dela in gara, pri tem pa pozira sline in pobira drobtinice z bogato obloženih miz vojnih dobičkarjev. Pomagati pa si mora sam! Za to naj navedeno posvetovanje skliče odbor uradniške menze in pripravi tla za konzumno društvo. Vseh uradniških družin dolžnost pa je, da se posvetovanja polnoštevilno udeleže ter vsi pristopijo društvu. H konzumnemu društvu naj pristopijo tudi vsi drugi sloji, ki se morajo boriti dnevno za ubogi košček kruha. Na ta način se bomo rešili pijavk, navijalcev cen in oderuhov! Le v samopomoči je spas!

Uradnik.

Zveza Drave z Savo. „Jugoslavija“: Naši Amerikanci, predvsem znani argentinski strokratni milijonar Mihanovič, pripravlja načrt za kanal med Savo in Dravo pri Zaprešiču, tako, da bi se osigurala velika plovba po Savi. Pri tem prihajata v obzir Bednja in Krapina. Teren pri Zagrebu je zelo ugoden za zgradnjo velike luke. Sama Drava, ki danes ne igra velike vloge (ker je plovna samo od Aljmoša do Osijeka), bi omogočila plovbo po Savi do Zidanega mosta, kar bi bilo seveda velikanskega pomena za razvoj industrije v severno iztočnem delu naše države.

Draginja na Dunaju. „Jugoslavija“: Pri nas se vse pritožuje čez draginjo, da je uprav neznosna. To je tudi res. Vendar, da pokažemo, kako nebeško po ceni se pri nas živi v primeri z drugje, naj navedemo cene na Dunaju: 1 kg konjskega mesa 80 K, 1 kg govedine 100 K, 1 kg svinjske masti 120 K, a za kg moke ničle se plačuje 100 K, ako se more sploh dobiti v verižni trgovini.

Centralna uprava za trgovački promet sa inostranstvom, podružnica v Ljubljani pozivlja vse upravičene trgovce s suhimi jedilnimi gobami, ki nameravajo iste izvažati v Nemško Avstrijo, da vložijo najkasneje do dne 5. maja pri zgoraj imenovani podružnici prošnje za dovolitev izvoza. Prošnjam naj se prilože takoj tudi vozni listi. Na po navedenem datumu došle prošnje bi se ne moglo več ozirati.

Dopisi.

Cirkovce na Dravskem polju. Na naslov oblasti SHS v Ptujju! Iz političnih občin Cirkovce in Šikole je v narodni šoli v Cirkovcah vsolanih do 500 otrok, šola je šestrazredna, pa še premala, tako da je v enem razredu po 80 otrok. Na tej šoli je vodja znani nemčurski učitelj Lukežič, ki našo mladino vzgaja — po svoje. Pri vseh občanah je nepriljubljen in radi bi se bili

tega gospoda vzgojitelja že davno iznebili, ako bi našli pri predstojni oblasti pomoči. Občani bi radi napravili na oblasti pritožbo in jo tudi z obema rokama podpisali, pa bojijo se, da ne bi bila njihova prošnja uslišana in pritožbi ustrezno, in potem bi za to trpeli njihovi otroci v šoli! Iz tega vzroka se tem potom zatekajo v javnost in prosijo pomoči! Kakšen učitelj-vzgojitelj je Lukežič, sledi iz tega, da je v vojskinem času pod staro Avstrijo, kot žitni komisar, večkrat rekel krilate besede: „Den Bauern muß man drucken“ (kmeta je treba pritiskati!) V gostilni Debenak še sedaj čez uro popiva z nemčursko rodbino Staraschina v Cirkovcah ter si poje: „Kaj nam pa morejo, morejo, morejo . . . nič nam ne morejo, morejo, morejo itd. Fantje gredo ob 9. uri iz gostilne spat, ta vzgojitelj pa si notri prepeva! Gostilničar mu je ugasnil luč, Lukežič pa si je prinesel svojo (!) in pil ter popeval naprej. Iz tega vzroka so potem fantje pobili na gostilni šipe, ter pravijo: „Če nemčurji lahko ostanejo, zakaj pa moramo mi spat?“ 5letnega sina poštarice Marije Staraschina uči zasmehovati našo jugoslovansko državo na ta način, da ta otrok piše SHS in izgovarja to-le: „Sau-Hunde-Sammelstelle (svinjskih psov zbirališče)! In te besede izgovarja javno pred ljudstvom v trgovini Staraschina v Cirkovcah! Ali ni to očite hujskanje? Slovenci v Cirkovcah tega ne moremo več trpeti: zato prosimo višje oblasti, da to stvar preiskujejo, krivce kaznujejo in odstavijo šolskega vodjo Lukežiča od vodstva in šole. Nemčurska trgovka Staraschina nima učnega izpita, ker se trgovine ni učila, ona tudi izdeluje pokalico, pa nima za to sposobnosti in obrti. V njeni trgovini se vedno govori nemški. Vprašamo: Odkod je dobila sladkor, da ga je zamenjala za 4 hl vina? Prosimo, da ji obrtna oblast odvzame neopravičeno izvrševano obrt, nemčurke pa nas naj reši slovenski trgovec! Njena sinaha Marija Staraschina vodi v njeni hiši pošto, pa kako! Le pogledajte si enkrat, kako ležijo pisma, časopisi in druge stvari, namenjene naslovnikom, po trgovini okrog! Prosimo, da se ji pošta odvzame in nastavi sposobna zanesljiva moč. Sploh prosimo, da naj se v naši občini naselijo narodno zavedni obrtniki, nastavijo narodne učne moči — in potem boste videli, da bo v občini mir in red, ki ga sedaj ni. Ljudi, ki škilijo v Nemško Avstrijo, pa se naj požene čez mejo in mirna Bosna!

Ptujski nemčurji izzivajo! Trgovec Kraker v Ptujju je povabil nekaj vsnemcev v vinograd; ko so si možakarji napili poguma, so demonstrativno zapeli „Das deutsche Wehlied“, „die Wacht am Rhein“ in druge izzivalne pesmi. Kaj bi se zgodilo s Slovencem, ako bi v Nemški Avstriji zapel slovensko pesem? Dobil bi batin, da bi bilo joj! V Jugoslaviji pa naj bi nemški hujskači prepevali izzivalne pesmi? To ne gre! Ako se še pojavi tak slučaj, si bodo nemčurji sami krivi, če se jim kaj pripeti. Naj gredo čez mejo v deželo lačenbergerjev; tamkaj lahko tulijo kolikor jim je drago, v Jugoslaviji pa ne bodo izzivali z nemškim rjoventjem.

Medjimurje se čisti. Kar so bili pri nas nemški uradniki in trgovci, to so bili v Medjimurju Madžari in židje, ki so izsesavali domače ljudstvo. Zdaj se je obrnilo. Nobena trgovina, nobena gostilna ali kavarna se ne dovoli tujcu. Preteklo soboto je iz Čakovca odpeljal cel vlak priseljencev, ki se zdaj zopet izseljujejo na Ogrsko.

Sv. Barbara pri Mariboru. Od nas se ni moglo nikdar ničesar slišati, saj naši študirani ljudje se ne ganejo. Imamo nadučitelja, ki je vse prej nego mož, nadsvetnika, ki se ne briga za nič in župnika, ki misli, da je več nego mi ali Bog. Bralno društvo je spet oživelo le v toliko, da se je pobrala udnina in to je spet pobral župnik. Kje je sedaj? Zakaj se ne porabi za nakup knjig in zakaj ne začne delovati Bralno društvo? Odgovor hočemo jasen in hiter! Gospodu nadučitelju pa svetujemo, da si naj ne prizadeva dobiti posojilnice v roke. On naj lepo našo mladino uči, v denarnih

zadevah se bomo že mi sami pobotali, saj v posojilnici je naš denar. Raje naj pazi na svojega zeta, da si ne bo svojih konj preveč krmil z eraričnim ovsom. Toliko za danes.

Demokracija. V vsaki družbi in po vseh ptujjskih lokalih je čuti kritikovanje, godrnjanje in zbadanje. Skupnost se je razrahljala. Krive temu niso le osebnosti, kakor nekateri trdijo; stvar tiči globlje. Posledice dolgoletne vojne, preobrat, nepoučenost, slabo gmotno stanje, vse to tvori kvas za nezadovoljnost. Da imajo pri tem besedo tudi in osebnosti, je jasno. Vzroki tiče torej globoko v socialnem razvoju. Po vsem svetu se bije vseobči boj za enakost, bratstvo in svobodo proti izkoriščevanju, samodrštvu in reakcionarstvu. Tudi pri nas. Samo način imamo slab. Razkuževanje in čiščenje naj bi se ne pričelo s tem, da se plane v javnost, predno je povod zato. Začelo naj bi se v društvih, kjer ima vsakdo besedo. Tam bi se nudila prilika, da se nezadovoljnost v notranjosti odpravi. Pri nas pa je mesto tega zašla v družbo, v gostilne in odtod menda v javnost. Nezadovoljnost narašča posebno med nižjim uradništvom, med trgovskimi pomočniki in obrtniki na naslov višjega uradništva, kapitalizma in drugih. Družba se krha. Kritike je na obeh straneh dosti in predosti. Krivda je na eni, kakor na drugi strani. Ni vsak demokrat, ki se pridruša, da je. Res je, da ni mogoče vsakomur ustreči. A malenkosti ne bi smele igrati nikake vloge. Domišljava samoljubnost je otročja in smešna. Forum, kjer bi se lahko sestajala vsa družba, je Čitalnica, kakor je to bilo nekdanj. Tam so vsi včlanjeni. Gotovo bi se našli pri zabavnih večerih, poučnih predavanjih, posvetovanjih ali drugih prilikah, povedali bi hibe in napake drug drugemu v brk, končno pa bi se vendar sporazumeli. Delo bi se razdelilo, družba bi se zenačila in uspeh bi bil: složnost in skupno delovanje. Če bodo pa eni razdirali, kar bodo drugi zidali, ne bo uspeha.

Torej manj predsodkov in osebnosti, več strpnosti, prizanašanja, dobre volje, složnosti in demokratičnega duha! Treba je vzpodbude k boljšemu in k napredku, zatreti je treba vsak poskus reakcionarstva.

Tedaj si bomo vsi bratje v enakosti in svobodi.

Ptujčan.

Slabe ceste. V vsaki občini ptujjskega okraja najdeš obilo pritožnikov, ki tožijo o slabih cestah a malo takih, ki so pripravljene sodelovati, da se popravijo. V ptujjskem okraju se skozi celo vojsko ni ničesar storilo za zboljšanje cest, kakor okrajnih, tako občinskih. Pa okrajne ceste se sedaj popravljajo, le za občinske nima nihče skrbi. Ceste, posebno občinske, so v takem slabem stanju, da je promet po njih skoraj nemogoč. Letošnjo pomladno deževje pa je še pripomoglo k temu toliko, da so ceste sploh izgubile trda tla, da se živina do trebuha pogreza v blato, da ne more izpeljati ne lahkega, ne težkega voza; zgodilo se je večkrat, da je bilo treba živini sami pomoči, da ni v blatu obtičala. Zadnje naličje je se celo trde okrajne ceste tinitam tako poškodovale, da je treba za promet takojšnje poprave. Na občinskih cestah je mestoma opaziti, da so se naravnost pogreznile, posebno v Halozah; tam so jih plazovi kar po 50 in več metrov odnesli v grabo in cesta je izginila, zeva pa nepremostno brezno. Treba je nujne poprave vseh občinskih cest. Okrajni zastop ptujjski je dal vsem občinam ukaz, da morajo do 1. junija ceste kolikor mogoče popraviti. Hoče pa okrajni zastop tudi z denarno in z dejansko pomočjo priskočiti občinam na pomoč in doseči, da bodo občinske ceste vsaj za silo porabne za promet. Ali nekaj je, kar je deloma krivo, da so ceste v slabem stanju in da se jih tako težko popravljajo. Prvo je, da se občinski zastopi in prejšnji nemčurski okrajni odbori niso brigali za ceste, dokler so bile poškodbe male in bi bilo stalo manj truda in stroškov. Drugo pa je, da noben občan ni imel smisla za dobro cesto, le zabavljal je; da bi pa pomagal in kaj popravil, to je prepustil drugim, ki tudi niso

ničesar storili. Tudi sedaj tožijo občinski predstojniki, da ne morejo cest popraviti, ker jim primanjkuje denarja, delavcev in voznikov, in da še tako dober nasvet občanom ne zaleže; za ukaze pa se tudi ne zmenijo. Treba bo torej res seči po priseni pomoči, to je po takozvani tlaki. Ko bodo ljudje opravili najnujnejša dela na polju in v vinogradih, tedaj naj občine s pomočjo okrajnega zastopa skličejo delavce in voznike ter ceste popravijo. Vsakogar, ki ne bo hotel sodelovati pri popravilu cest, pa naj se strogo kaznuje, in navrh naloži plačilo tistih stroškov, ki so nastali, da se je za zamudnika najel drug delavec ali voznik. Živina trpi, ljudje se mučijo, srce se krči vsakomur, ki gleda, koliko trpita žival in človek pri slabih cestah. Gotovo se bodo v vsaki občini našli pripravi ljudje, ki bodo skrbeli za zboljšanje cest. Okrajni zastop ptujski namerava meseca maja, kakor že zgoraj rečeno, pomagati pri popravljanju občinskih cest. Prebivalci ptujskega okraja, pomagajte vsak po svojih močeh! Saj bode to v Vašo korist!

Politične vesti.

Nenasitni italijanski imperijalizem. „Jugoslavija“ piše: Geografski inštitut de Agostini v Novari je izdal zemljevid zasedenega ozemlja. Ne zadovoljujejo se s sedanjo demarkacijsko črto, zahtevajo če celo cirčniško in loško sodno okrožje. Zanimiva so nekatera italijanska imena za slovenske kraje, tako se zove Cirknica — Circonico, Lož — Olisa, Stari trg — Borgovecchio, Kozaršče — Coarsca, Leskova dolina — Val dei Nucoli itd. Res, zavedni Notranjci so poslovenjeni Italijani!

Wilson je v glavnem priznal tri principijelne točke jugoslovanske delegacije. „Jugoslavija“ poroča: „Riječ SHS“ poroča iz Pariza: V tukajšnjih jugoslovanskih krogih trdijo — da se mora držanje ameriške misije od vse jugoslovanske javnosti sprejeti s timvečjo zahvalo, ker je ravnokar zavržena italijanska propaganda, ki je z vso močjo do zadnjega delala na to, da prevari svetovno javno mnenje. Wilson priznava naslednja, od Jugoslovancov postavljena načela: 1. londonska pogodba nikakor ne odgovarja več sedanjim razmeram. 2. na mesto dosedaj neprijateljske — Avstro-Ogrske je prišla prijateljska Jugoslavija, ki ne zasluži od strani alirancev nikakšno preziranje, temveč delavno pomoč. — 3. Merodajna mora biti za državno pripadnost enega področja samo volja tamošnjega prebivalstva — a jezični otoki morajo pripasti zaledju.

Obnašanje Italije proti Ameriki. LDU Bern, 29. aprila. ČTU. Iz New-Yorka se poroča: Ameriški listi objavljajo iz Italije vesti, po katerih razburjeno italijansko prebivalstvo ob vsaki priliki psuje ameriško policijsko moštvo, ki se nahaja v Italiji. V Rimu je malone prišlo do resnega spopada. Odpoklic ameriških policijskih oddelkov iz Italije se vsled dogodkov odobruje. „Newyork Tribune“ pravi: Obnašanje Italije, kakor tudi vtis po nacionalistih vprizorjenega cestnega razgrajanja je dokaj neprijeten. Italija nikakor ne sme popolnoma pozabiti svoje zgodovine kot zaveznica. Njeni današnji zavezniki upajo, da se gotovi zgodovinski dogodki ne bodo zopet ponovili.

Italijani proti Francozom. LDU Ženeva, 29. aprila. Nezadovoljstvo v Italiji proti Franciji narašča, ker se v kljub odhodu Italijanov nadaljujejo razprave mirovne konference v Versaillesu. Nezadovoljstvo povzroča tudi, ker je francoski zastopnik na Dunaju izjavil odposlanstvu iz Južne Tirolske, da meje nemške Avstrije niso še določene. Po vsej Italiji se ponavljajo manifestacije. — Kakor poroča „Newyork Herald“, namerava Orlando predložiti poslanski zbornici kompromisni predlog, v čegar smislu bi bila oblast nad provincijo Reko in nad dalmatinsko obalo poverjena zvezi narodov, mesto Reka pa bi

pripadla Italiji. Italija naj bi dobila tudi jamstva za nadzorstvo na jadranskem morju.

Angleško časopisje za nas. „Jugoslavija“ piše: Po londonskih vesteh se z največjo napetostjo pričakuje v Angliji razplet pariških dogodkov. Vsi listi, na čelu „Temps“, celo nam dosedaj neprijateljske „Daily News“ stojijo na strani Jugoslovancov. Zadnji list izreka bojazen, da ne bi v Italiji, v slučaju definitivnega preloma, prišle na krmilo ekstremne struje, ki bi v Rimu brez dvoma dovedle do boljše vizma.

Pasič o Wilsonovi proklamaciji. Iz „Jugoslavije“ posnamemo: „Morning Post“ prinaša razgovor svojega poročevalca s Pasičem glede Wilsonove proklamacije o jadranskem vprašanju. Pasič smatra izjavo ameriškega predsednika za definitivno rešitev jadranskega problema. Stališče Wilsonovo temelji na podlagi pravice povsem v smislu njegovih velikih načel. Italijanske aspiracije so v direktnem nasprotju z načelom samoodločbe narodov. Rešitev jadranskega problema v Wilsonovem smislu je tudi z vidika splošnega interesa zelo važna, kajti samo v tem slučaju, da se zadosti načelu samoodločbe narodov, je mogoč začetek nove boljše dobe v Evropi.

Društvene vesti.

Tovarišem visokošolcem. Veselični odsek SZSA, podružnica Maribor priredi pod pokroviteljstvom gospe generalice Maistrove v zvezi z damskim odborom 10. in 11. maja v korist Akademskemu domu in Jugoslovanski akademski menzi v Zagrebu cvetlična dneva, združena s promenadnim koncertom, gledališko predstavo, veliko veselico in plesom. Pozivljamo tem potom vse visokošolce, osobito one iz mariborske okraja, da pri teh prireditvah dejansko sodelujejo. Za brezplačno prenočišče je preskrbljeno. Vsi ti tovariši naj pridejo do petka, 9. majnika v Maribor in se zglase v kavarni Central, gosposka ulica, kjer je stalno visokošolsko omizje. Eventuelna pojasnila daje tajnik veseličnega odbora, pravnik Stanko Moškon, Maribor, Augasse 19.

Mariborska Sokolska župa naznanja, da je dobila na razpolago za zlet v Čakovec poseben vlak, ki odide iz Maribora v nedeljo, 4. maja, ob 6. uri zjutraj. Sokolska društva so vabljeni, da se ga poslužijo. Tudi drugo prebivalstvo krajev ob progi Maribor-Čakovec ga more v svrhu udeležitve pri zletu uporabiti, ker bo vlak stal na vseh večjih postajah. Za povratek odide vlak iz Čakovca isti dan ob 9. uri zvečer in pojde do Maribora. Radi te ugodnosti in radi okolščine, da velja zlet izpod madjarskega jarma osvobojenemu Medjimurju, se župa nadeja številne vsestranske udeležbe.

Najnovejše vesti.

Vstaja na Koroškem.

Ljubljanski dopisni urad poroča z 29. aprilom: Ko se je bila na Koroškem razširila vest o najnovejših dogodkih pri pariški mirovni konferenci in je prebivalstvo videlo, da je izginilo poslednje upanje in da se več ne more nadejati skorajšnjega rešilnega izreka oblastnikov pri pariški konferenci, je slovensko prebivalstvo koroških, od Nemce zasedenih krajev, zlasti Rožne doline in pa med Velikovcem in Celovcem ležečega ozemlja, seglo po samopomoči, razorožilo le slabotno upiračo se nemške tolpe — ki pa so sicer deloma fraternizirale s prebivalstvom, — proklamiralo spojitve teh krajev s kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter naprosilo ob demarkacijski črti, ki so jo bile nemške čete zapustile, stojiče jugoslovanske vojaške oddelke, naj poskrbe za red in mir ter za varnost življenja in imovine in zlasti tudi za nujno potrebno prehrano vsled zanikarne organizacije prehranjevanja popolnoma izstradanega ljudstva.

Na pomoč naprošeni oddelki jugoslovanske armade si niso mogli kaj, da se ne bi odzvati temu nujnemu pozivu, in so zasedli več slovenskih krajev onstran nemške demarkacijske črte, ne da bi bili naleteli na odpor.

Prebivalstvo navdušeno pozdravlja osvoboditelje.

Med prebivalstvom, ki je jugoslovanske vojaške oddelke sprejelo z oduševljenjem, se je tekom mesecev zgodil popoln prevrat v čustvovanju in naziranju, in sicer tudi v slovenskih vaseh, ki so bile doslej znane kot nemčurske. Prebivalstvo je namreč od nemško-koroške deželne vlade zaman pričakovalo in zahtevalo red in hrano, koroška vlada pa se je izkazala za nesposobno, preprečiti popolno anarhijo. Končno je prebivalstvo spoznalo, da more red, varnost in prehrano zajamčiti in dati edinole jugoslovanska vlada.

Vladino stališče napram Nemški Avstriji.

V tukajšnjih krogih sodijo, da v dogodkih poslednje noči ni videti nikakšne sovražnosti zoper Nemško-avstrijsko republiko, s katero želi jugoslovanska vlada prijateljskega sporazuma. Upoštevati je, da je dunajski državni urad za zunanje stvari jugoslovanski vladi ponovno izjavil, da ne mara na noben način jamčiti za početje nemško-koroške deželne vlade in koroške „Volskwehr“, in da se vsa premikanja ob demarkacijski črti kajpada gode brez prejudica za odločitev mirovne konference.

Italija popušča. — Wilson junak dneva. — Angleško delavstvo — Wilsonu.

Geneve, 29. aprila. (Pos. por. „Jugoslaviji“.) Sonnino in Salandra sta ob 2. pop. zapustila Paris. Prevladuje mnenje, da Italija konečno popusti v svojih zahtevah. Velik je vtis dejstva v Parizu, da Italija dobi od Amerike posojilo v znesku 250 milijonov dolarjev. — Wilson je junak dneva. Vodstvo delavske stranke v Londonu mu je brzojavno častitalo in se izjavilo ž njim solidarno. — Radiogram iz Lyona zelo obširno poroča o črnogorski Narodni skupščini v Podgorici dne 20. aprila, ki se je izjavila za ujedinjenje z ostalimi Jugoslovani v kraljevino SHS.

Oglasi.

Obvezno zasilno cepljenje proti osepnicam v območju okrajnega glavarstva ptujskega. Deželna vlada za Slovenijo je odredila (odlok št. 2000 z dne 22. 4. 1919) v območju okrajnega glavarstva ptujskega zasilno cepljenje za vse one osebe, ki tekom zadnjih dveh let niso bile cepljene. Kdor je glasom tega odloka dolžan, podvreči se ponovnemu cepljenju in bise temu samovoljno odtegnil, se kaznuje z globo 10 do 1000 K oziroma z zaporom 1 do 6 tednov. Kraj in čas zasilnega cepljenja se bode občanom razglasil po občinskih in župnih uradih.

Deželna vlada za Slovenijo je bila primorana odrediti strožje ukrepe, da se končno zaduši kužna bolezen osepnic, ki že skoro leto dni razsaja v tukajšnjem okraju in zahteva mnogo žrtev, zlasti med starejšimi osebami in mladino. Osepnice ogrožajo danes skoro vso prejšnjo Spodnjo Štajersko in so velike nevarnosti za celo našo domovino, ker se hitro po ljudeh raznašajo iz kraja v kraj. Cepljenje proti osepnicam, ki se izpopolnjuje že od leta 1798., ne povzroča nikakih strašnih posledic, o kojih se žalibog še danes pripoveduje med prostim ljudstvom in s tem odvrta ljudi od cepljenja. Da se včasih cep „prisadi“, je iskati krivdo pri cepljencu, ki ne pozna zadostne snage in se z umazanimi rokami dotika sveže rane ali pa gnojnega izpuščaja. Kdor čuva snago, trpi le malenkostne bolečine, ki se ne dajo primerjati z groznim obolenjem za osepnicami.

Zato je upati, da se bode brez izjeme vsakdo pokoril odloku deželne vlade in v kratkem se bode doznalo, da cepljenje ni „strašna muka“ za prebivalstvo, marveč blagodejno sredstvo zdravniške vede, ki je ohranilo že tisočim ljudem dragoceno življenje.

Naročba

! Komur smo dozdaj pošiljali list, pa si ga ne misli naročiti, prosimo, naj nam ga vrne, ker ga sicer smatramo za naročnika. **!**

Odvetnik Dr. Adam Ban

naznanja, da je otvoril
odvetniško pisarno
v Ormožu (v Omulčevi hiši).

Predujemno društvo v Ptuj.

Uradni dnevi

do preklica vsak

ponedeljek, sredo in petek
od 9.—12. ure predpoldne.

Hranilni vložki se obrestujejo od 1. aprila t. l.

dalje po $2\frac{1}{2}\%$

Lep lokal v prometnem kraju v Ptuj, pripraven za urarsko in zlatarsko obrt se išče.

Ponudbe na upravo tega lista.

Gamaše in zgornji deli čevljev ..

se dobe najbolje izdelani pri
lg. Zelenko. Ptuj. Meščanska ulica 13.

Marko Pavlinič

čevljarski mojster v Ptuj, Vseh svetnikov
ulica 14
najstarejša čevljarska obrt v Ptuj (obstoja že nad 50 let)
se priporoča.

Alojzij Majcen

kleparski mojster, Ptuj, Wagplatz 1
se priporoča za vsa v njegovo stroko spadajoča dela, predvsem za izdelovanje in popraviljanje brizgalnic proti peronospora in kotlov za kuhanje žganja.

V najem se da s 1. septembra t. l.

kovačnica

s stanovanjem, na željo tudi njiva, na Herbersteinovem posestvu v Vurbergu. Pojasnila daje: —

Grofa pl. Herberstein-a
gozdarsko in gospodsko ravnateljstvo v PTUJU.

Pridna dekla

za vse, ki zna tudi boljše kuhati, se za dobro plačo in hrano takoj sprejme v gostilni
Heller na Bregi pri Ptuj.

Mali lokal za trgovino

išče

Avgust Heller, trgovec, Gornji Breg št. 4 pri Ptuj.

Iščem več dobrih

tesarjev

v trajno delo. Plača do K 2.50 na uro.
FRANC RAVNIKAR, Ljubljana, Linhartova ulica 25.

Kam greš prijatelj
„K Zamorcu.“

Dovoljujem si slavnemu občinstvu naznaniti, da sem otvorila
s 1. majem t. l.

„Vukovo gostilno“ (Brandg. št. 9.)

Točna postrežba, na razpolago topla, mrzla jedila, proti predplačilu mesečno (abonement) tudi izven gostilne, v zalogi vedno dobra pristna vina.

Za obilen obisk se priporoča

IVANA VISKOČIL
gostilničarka.

Priden mlinar

išče službe, ali vzame mlin v najem, ali ga kupi. Ponudbe na pisarno

gosp. dr. Tone Gosak-a.

GARJE

srbečico, hraste, lišaje

uniči pri človeku in živini mazilo zoper srbečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 5 K. — Po pošti 6 K poštnine prosto.

Prodaja in razpošilja s pošto

lekarna Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko

Uboga deklica želi dati

5letnega sinčka

v oskrbo
Kje, pové uredništvo.

Manufakturno blago,

različnih vrst nudi cenjenemu občinstvu in se priporoča

Alojz Brenčič, trgovec v Ptuj
(nasproti pošte.)

Mlajše dekcle

za raznašanje časopisov in za knjigoveznice se sprejme pri **W. BLANKE**, Ptuj.

Svojo veliko zalogo

kalanega kolja za trsje in apno

priporoča

FRANC ČUČEK v Ptuj.

FRANJO ČUČEK, PTUJ

veletrgovina z vinom

priporoča vsakovrstna vina, haložka, posebno zavrčka in ljutomerska, kakor tudi izvenštajerska po dnevnih cenah.

Prodaja se v posameznih sodih in na cele vagone in sicer v sodih kupčevih, ali pa se sodi za pošiljatev posodijo.

Istotako priporoča svojo zalogo desk in vsakovrstnega rezanega lesa, dalje cementa, apna in premoga.